

انجام امور دینی

کلیدواژه: امور دینی، فرائض، عبادات، تنبلی، کسالت.

پرسش: برای انجام امور دینی و فرائض و عبادات چه باید کرد؟ چگونه می‌شود با همت و نشاط در این راه گام برداشت و خستگی و ملالت‌ها را کنار زد؟

پاسخ:

فهرست مندرجات

- ۱ - پرهیز از تنبلی و کسالت
 - ۱.۱ - حدیثی از امام علی
 - ۱.۲ - حدیثی از امام صادق
 - ۱.۳ - فرازی از ابوحمزه ثمالی
- ۲ - راه‌های رفع کسالت
 - ۲.۱ - اصرار کردن بر دعا کردن
 - ۲.۲ - پرهیز از امور سخت
 - ۲.۳ - دیدگاه امام خمینی
- ۳ - معرفی منابع
- ۴ - پانویس
- ۵ - منبع

پرهیز از تنبلی و کسالت

نکته بنیادینی که اساس پرسش بر آن مبتنی است این‌که در سفر معنوی چه باید کرد که کسالت و ملالت و بطالت از انسان دور شود و نشاط برای انسان پدید آید. برای این مسئله ممکن است، راهکارهای متعدد وجود داشته باشد؛ لکن آنچه به طور خلاصه و مفید می‌توان گفت آن است که مسارعت و مراقبت جانب معبود، در شتاب به سوی او نقش بنیادین دارد و آن این‌که **سالك** از بطالت، ملالت و کسالت، هر چه می‌تواند اجتناب کند و در **عزم** خود، کاملاً جدی و استوار باشد و نسبت به مقصدی که در طلب آن است، مسارعت کند، از هر فرصتی برای نیل به مقصد استفاده نماید و راضی نباشد، لحظه‌هایی را از دست بدهد.

برای کسی که قدم در طریق سلوک گذاشته است، مسئله بطالت، ملالت و کسالت، از مسائل کاملاً خطرناک است، **شیطان** و نفس همیشه انسان را به بطالت می‌خوانند و ملالت و کسالت را به انسان القا می‌کنند، تا از راه باز دارند و از مجاهدت منصرف سازند و این حقیقتی است که هر کس با دقت در حالات خویش می‌تواند به آن پی ببرد. اهل بطالت و کسالت هیچ‌وقت نمی‌توانند **حق** مجاهدت را در این طریق ادا کنند و نمی‌توانند راه به جایی ببرند.

← حدیثی از امام علی

در حدیثی که از حضرت مولی الموحدین، نقل شده است:

«**إِيَّاكُمْ وَالْكَسَلَ فَإِنَّهُ مَنْ كَسَلَ لَمْ يُؤَدِّ حَقَّ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ**»؛^[۱] یعنی از سستی بپرهیزید؛ زیرا هر کس سستی کند، هرگز نمی‌تواند حق خدای عزوجل را ادا کند.

← حدیثی از امام صادق

از امام صادق (علیه‌السلام) نیز **روایت** شده که فرمود: از دو خصلت پرهیز کن: از ملالت و کسالت؛ زیرا اگر ملالت به خود راه دادی، بر هیچ حقی **صبر** نخواهی کرد، و اگر کسالت کدی، هیچ حقی را به جا نخواهی آورد.^[۲]

← فرازی از ابوحمزه ثمالی

و در دعای **ابوحمزه ثمالی** نیز آمده: «**اللهم انی اعوذ بک من الکسل والفشل**»؛^[۳] یعنی خدایا! به تو پناه می‌برم از سستی و کسالت». بسیاری از درراه‌ماندگان آن‌هایی هستند که در دام، بطالت و ملالت و کسالت مبتلا می‌شوند و لحظات و فرصت‌های خود را با بطالت، ملالت‌ها و کسالت می‌گذرانند و آن‌گاه **زبان** به شکایت می‌گشایند و از این‌که توفیق ندارند، یا شوق و حال **عبادت** ندارد و یا این‌که عنایات خاصه ربوبی دستگیر آنان نمی‌شود و ابواب **رحمت** به روی آنان باز نمی‌گردد، گله و شکایت می‌کنند؛ درحالی‌که ایراد را باید خود آن‌ها یافت.

راه‌های رفع کسالت

بهترین راه برای رفع کسالت و بی‌نشاطی، تلاش مداوم در انجام اعمال عبادی است؛ به همین جهت بزرگان فن اصرار کرده‌اند که مسارعت، طلب، تلاش و جدیت همان‌طور که در سایر مسائل مؤثر است، در امور معنوی و سیروسلوک نیز مؤثر است و سبب می‌شود که انسان به‌تدریج از کسالت و بی‌حال بودن نجات پیدا کند و نشاط در عبادت نصیب او بشود.

← اصرار کردن بر دعا کردن

بنابراین اولاً باید همیشه - مخصوصاً بعد از **نمازهای واجب** - با اصرار **دعا** کرد و از **خدای متعال** خواست که او را از بطالت و ملالت و از کسالت محفوظ بدارد.

← پرهیز از امور سخت

ثانیاً: باید عملاً از این امور سخت پرهیز کند و مسارعت داشته باشد و فرصت‌ها را از دست ندهد. [۴] [۵]

← دیدگاه امام خمینی

یکی از راهکارهای عملی بسیار زیبا و مؤثر، دستورالعمل عمیق و آموزنده‌ای است که در آثار عرفانی مطرح شده است؛ حضرت امام خمینی می‌فرماید: «از اموری که لازم است از برای مجاهد، **مشارطه** و **مراقبه** و **محاسبه** است. مشارطه آن است که در اول **روز** مثلاً با خود شرط کند که امروز برخلاف فرموده **خداوند** رفتار نکند و این مطلب را تصمیم بگیرد؛ پس از این مشارطه، باید وارد مراقبه شوی و آنچه‌ان است که در تمام مدت شرط، متوجه عمل به آن باشی و خود را ملزم بدانی به عمل کردن به آن و اگر خدای نخواستہ در دلت افتاد که امری را مرتکب شوی که خلاف فرموده خداست، بدان که این، از **شیطان** و جنود اوست که می‌خواهند، تو را از شرطی که کردی باز دارند. به آنها لعنت کن و از شر آنها به خداوند پناه ببر و آن خیال **باطل** را از دل بیرون نما و به شیطان بگو که من یک روز با خود شرط کردم که خلاف فرمان خداوند نکنم، ولی **نعمت** من، سال‌های دراز است به من نعمت داده، صحت و **سلامت** و **امنیت** مرحمت فرموده و مرحمت‌هایی کرده که اگر تا ابد خدمت او کنم از عهده یکی از آنها برنمی‌آیم، سزاوار نیست یک شرط جزئی را وفا نکنم و به همین حال باشی تا شب که موقع محاسبه است، و آن عبارت است از این‌که حساب نفس را بکشی در این شرطی که با خدای خود کردی، آیا به جای آوردی و با ولی نعمت خود در این معامله جزئی **خیانت** نکردی؟ اگر درست وفا کردی **شکر خدا** کن، در این توفیق و بدان که یک قدم پیش رفتی و مورد نظر الهی شدی و **خداوند** تو را راهنمایی می‌کند، در **پیشرفت امور دنیا و آخرت** و کار فردا آسان‌تر خواهد شد، چندی به این عمل مواظبت کن، **امید** است ملکه گردد و کار برای تو بسیار سهل و آسان شود، بلکه از آن لذت می‌بری از اطاعت فرمان خدا و از ترک معاصی در همین عالم؛ و اگر خدای نخواستہ در وقت محاسبه دیدی، سستی و فتوری شده، در شرطی که کردی، از خدا معذرت بخواه؛ بنابراین بگذار که فردا مردانه به **عمل شرط قیام** کنی و به این حال باشی تا خدای تعالی ابواب توفیق و **سعادت** را بر روی تو باز کند و تو را به **صراط مستقیم** انسانیت برساند». [۶]

معرفی منابع

۱. مصباح مجدتقی، اخلاق در قرآن، ج ۱، دفتر انتشارات اسلامی، ۱۳۷۶ ش.
۲. مجد فتح‌علی‌خانی، علم اخلاق، آموزه‌های بنیادین نشر مرکز جهانی علوم اسلامی، ۱۳۷۹ ش.
۳. سیدمجد حسینی تهرانی، رساله لب‌الباب، حکمت، ۱۳۶۷ ش.
۴. مجد شجاعی، مبانی نظری تزکیه، سروش، ۱۳۸۰ ش.

پانویس

۱. ↑ شیخ صدوق، مجد بن علی، الخصال، ص ۶۲۰، حدیث اربع‌ماه، قم، جامعه‌المدرسین، ۱۴۰۲ ق.
۲. ↑ مجلسی، مجدباقر، بحارالانوار، ج ۷۳، ص ۱۵۹، بیروت، دار الاحیاء التراث العربی، ۱۴۰۳ ق.
۳. ↑ قمی، شیخ عباس، مفاتیح‌الجنان، دعای ابوحمزه ثمالی.
۴. ↑ شجاعی، مجد، طریق عملی تزکیه، ج ۲، ص ۱۵۹-۱۶۱، تهران، سروش، ۱۳۸۰ ش.
۵. ↑ مهدوی‌کنی، مجدرضا، اخلاق عملی، ص ۴۴، فرهنگ اسلامی، ۱۳۷۲ ش.
۶. ↑ امام خمینی، سیدروح‌الله، چهل حدیث، ص ۹ و ۱۰، مؤسسه نشر و تنظیم آثار امام خمینی، ۱۳۷۸ ش.

منبع

سایت اندیشه قم، برگرفته از مقاله «انجام امور دینی»، تاریخ بازیابی ۱۳۹۷/۱۲/۰۵.

رده‌های این صفحه: **عبادات** | **تبلی** | **اخلاق اسلامی**